

Nr 98

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ökning av maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit; given Stockholms slott den 31 mars 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit utökas från 3 till 4 miljarder kr.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 31 mars 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ökning av maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit* och anför.

Gällande bestämmelser

Statsgaranti för att täcka förlust i samband med export m. m. meddelas jämlikt bemyndigande, som senast lämnats av 1963 års riksdag (prop. 1963:93, SU 58, rskr 167). Maximibeloppet för statens betalningsansvar är f. n. 3 miljarder kr.

Vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling kan i överensstämmelse med beslut av 1962 års riksdag (prop. 1962:100, SU 138, rskr 316) garantier lämnas på särskilt gynnsamma villkor. För dessa s. k. u-garantier har inom den totalram som fastställts för exportkreditgarantigivningen reserverats ett maximibelopp, som numera enligt beslut av 1964 års riksdag utgör 800 milj. kr. (prop. 1964:137, SU 104, rskr 224).

Inom den fastställda ramen har Kungl. Maj:t efter hand ställt erforderliga belopp till exportkreditnämndens förfogande för garantigivning. Senast genom beslut den 17 mars 1967 har Kungl. Maj:t bemyndigat nämnden att bevilja statsgarantier intill ett belopp av 2 850 milj. kr., varav ett belopp av 650 milj. kr. reserverats för u-garantier. Hela det belopp som står till förfogande för andra garantier än u-garantier har därmed tagits i anspråk.

Nu gällande riktlinjer för garantigivningen godkändes av 1959 års riksdag (prop. 1959:112, SU 74, rskr 214). I anslutning till dessa riktlinjer har den närmare utformningen av garantigivningen sedan bestämts av Kungl. Maj:t i kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 271, ändrad 1964:102)

om statsgaranti för täckning av förlust i samband med export m. m. Kungörelsen trädde i kraft den 1 juli 1959. För u-garantier gäller riktlinjer som fastställts av Kungl. Maj:t i brev den 12 oktober 1962.

Ärenden rörande statsgaranti för exportkredit prövas av exportkreditnämnden, vars instruktion är utfärdad den 3 december 1965 (nr 660).

Exportkreditnämndens framställning

I skrivelse den 9 mars 1967 har *exportkreditnämnden* tagit upp frågan om att öka gällande totalram för garantiverksamheten.

Till belysning av hur nämndens garantiverksamhet utvecklats lämnar nämnden följande uppgifter beträffande beloppen för garantiutfästelser (i utsikt ställda garantier) resp. beloppen för garantiförbindelser (utfärdade garantier) vid utgången av vart och ett av budgetåren 1956/57 och 1962/63—1965/66 samt den 31 januari och den 3 mars 1967.

Nämndens garantiansvar (milj. kr.)

	30.6. 1957	30.6. 1963	30.6. 1964	30.6. 1965	30.6. 1966	31.1. 1967	3.3. 1967
<i>n-garantier</i>							
Garantiutfästelser . .	120	920	1 071	1 176	806	998	1 225
Garantiförbindelser .	27	333	391	482	576	610	625
Summa	147	1 253	1 462	1 658	1 382	1 608	1 850
<i>u-garantier</i>							
Garantiutfästelser . .	—	100	261	145	237	170	200
Garantiförbindelser .	—	—	5	74	99	129	134
Summa	—	100	266	219	336	299	334
<i>n + u-garantier</i>							
Garantiutfästelser . .	120	1 020	1 332	1 321	1 043	1 168	1 424
Garantiförbindelser .	27	333	396	556	675	739	759
Summa	147	1 353	1 728	1 877	1 718	1 907	2 183

Som framgår av sammanställningen har nämndens sammanlagda åtaganden i fråga om n-garantier, dvs. andra garantier än u-garantier, ökat kraftigt efter halvårsskiftet 1966. Under den allra senaste tiden har lämnats ett ökat antal utfästelser för betydande belopp utan att detta motvägts av förfallna utfästelser. Åtagandena har härigenom stigit till ca 1 850 milj. kr., dvs. till ett högre belopp än någon gång tidigare. Av den av riksdagen medgivna ramen om 2 200 milj. kr. för n-garantier återstår genom den senaste tidens utveckling ca 350 milj. kr.

Exportkreditnämnden framhåller, att det inte är möjligt att med någon säkerhet bedöma utvecklingen i fortsättningen. Erfarenheten har visat, att en betydande del av lämnade utfästelser efter en tid faller bort bl. a.

på grund av att vissa exportaffärer inte resulterar i avslut. Omfattningen av de utfästelser som på detta sätt faller bort kan dock inte mera säkert bedömas. Inte heller är det möjligt att närmare fastställa i vilken utsträckning anspråk på garantigivning för nya affärer kommer att ställas inom de närmaste månaderna.

Flera skäl talar enligt nämnden för att läget i detta avseende bör bedömas annorlunda än tidigare. Sålunda har garantiförbindelsernas omfattning stadigt ökat och de är nu ca 140 milj. kr. större än då nämndens sammanlagda åtaganden tidigare nådde sin högsta nivå. Härigenom har utrymmet för utfästelser minskat med samma belopp.

Nämnden erinrar också om att en stor del av nedgången i fråga om utfästelser efter den 30 juni 1965 orsakats av att en enda mycket stor affär, för vilken utfästelse lämnats, senare kom att få en avsevärt mindre omfattning. Detta innebar, att utfästelserna minskade med mer än 200 milj. kr. Bland de nuvarande utfästelserna finns ingen motsvarighet till denna affär.

Ett annat skäl till att utfästelserna tidigare gick ned var att den administrativa kontrollen av desamma och deras aktualitet förstärktes. Härigenom avser utfästelserna till större del än tidigare affärer som resulterar i avslut.

Sedan den 1 februari 1967 lämnar nämnden efter Kungl. Maj:ts bemyndigande garanti intill en högre procentsats av kreditbeloppet än tidigare. Detta medför också ett ökat krav på garantiramen, även om affärernas storlek inte ökas. Det kan här bli tal om en ökning med upp till ca 100 milj. kr., räknat på hela ramen för n-garantier.

I samma riktning verkar prisutvecklingen, som fortlöpande höjer affärernas värde även vid oförändrad volym. Det är vidare sannolikt, att det mera allmänt föreligger ett ökat krav på garantitäckning från nämnden på grund av rådande kreditförhållanden, exportkonkurrens etc. Även den förbättrade garantitäckningen och den sänkta premienivån torde verka i höjande riktning.

Av särskild betydelse för den framtida utvecklingen är enligt nämndens åsikt de anspråk på nya garantier för större affärer som kan komma att ställas. Man bör enligt nämnden räkna med fortsatta anspråk på garantigivning för stora exportaffärer. I detta sammanhang pekar nämnden på, att betydande belopp avseende fartyg garanterats på sista tiden och att denna utveckling kan komma att fortsätta.

Med anledning härav anser nämnden betydande risk föreligga för att den av riksdagen medgivna ramen i fråga om n-garantier inom det närmaste halvåret kan visa sig vara för trång för att tillgodose berättigade anspråk.

I fråga om u-garantier uppgick åtagandena den 3 mars 1967 till sammanlagt 334 milj. kr. Ansökningar om u-garantier som f. n. ligger hos nämnden

avser emellertid betydande belopp. Nämndens åtaganden kan därför under vissa förutsättningar relativt snabbt stiga till omkring 500 milj. kr. Något trängande behov av att nu höja den av riksdagen fastställda ramen om 800 milj. kr. för u-garantier föreligger emellertid inte.

Nämnden anför därför, att statsgarantier för exportkredit tills vidare bör kunna meddelas till ett högsta belopp av 3 800 milj. kr., häri inräknat ett belopp av 800 milj. kr. för den särskilda garantigivningen på uländerna. Ramen för n-garantier skulle därmed höjas med 800 milj. kr. medan ramen för u-garantier skulle bli oförändrad.

Yttranden över exportkreditnämndens framställning har avgivits av *fullmäktige i riksbanken* och *fullmäktige i riksgäldskontoret*. Båda remissinstanserna tillstyrker nämndens förslag.

Den 23 mars 1967 har exportkreditnämnden anmält att efter det att dess tidigare framställning lämnats in till nämnden inkommit ansökan om garanti avseende leveranser till mycket betydande belopp. Med hänsyn härtill torde den höjning som nämnden begärt bära ske till ett belopp av 4 miljarder kr., däri inräknat 800 milj. kr. för u-garantier.

Departementschefen

Som framgår av exportkreditnämndens framställning har anspråken på nämndens garantiutrymme för s. k. n-garantier ökat kraftigt under den senaste tiden. Nämndens åtaganden för sådana garantier uppgick sålunda den 3 mars 1967 till 1 850 milj. kr. Återstående garantiutrymme upp till den av riksdagen medgivna totalramen för dessa garantier utgjorde härmed ca 350 milj. kr. Av nämndens uppgifter framgår vidare, att åtagandena i fråga om dessa garantier ökade med nära 250 milj. kr. från den 31 januari till den 3 mars 1967. Om den senaste tidens utveckling fortsätter kommer således den av riksdagen medgivna ramen om 2 200 milj. kr. för denna typ av garantier mycket snart att vara otillräcklig.

Nämnden framhåller att det inte är möjligt att med någon säkerhet bedöma hur verksamheten kommer att utvecklas. Höjda garantiprocentsatser och prisernas utveckling medför att åtagandena ökar även vid oförändrad volym av garanterade affärer. En fortsatt allmän uppgång i efterfrågan på garantier väntas även på grund av rådande kreditförhållanden, exportkonkurrens och liknande samt till följd av den förbättrade garantitäckningen och den sänkta premienivån. Det kan också bli aktuellt med ett antal garantiansökningar avseende mycket stora leveransprojekt. Bl. a. påpekar nämnden, att betydande belopp avseende fartyg garanterats på sistone.

I fråga om u-garantier har den av riksdagen medgivna ramen av 800 milj. kr. hittills utnyttjats endast för 334 milj. kr. Även om hänsyn tas till de ansökningar, som f. n. är aktuella, anser nämnden det inte föreligga något trängande behov av att nu höja den medgivna ramen för u-garantier.

Nämnden föreslår, att ramen för n-garantier höjs med 1 miljard kr. genom att totalramen för garantigivningen höjs från 3 till 4 miljarder kr., varav för u-garantier oförändrat reserveras 800 milj. kr.

Jag fäster i nuvarande läge särskilt avseende vid att tillräckliga resurser för kreditgarantier står till förfogande som en handelspolitisk beredskapsåtgärd. Man måste för svensk export räkna med skärpt konkurrens och denna kan väntas göra sig gällande också på kreditområdet. Möjligheterna att få kredit och kreditgarantier kan spela en avgörande roll vid många exportaffärer. Kreditgarantierna har visat sig vara av särskild betydelse i affärer med öststaterna. Från industrins sida har stort intresse visats för handeln med dessa stater. I denna situation är det av vikt att tillräckliga resurser står till förfogande för garantigivning.

Rent allmänt är det enligt min mening också betydelsefullt att garantiramen inte sätts för snävt. Om nämndens garantigivning i de enskilda fallen är beroende av det utrymme som återstår vid varje särskild tidpunkt, skulle en tämligen godtycklig fördelning av garantiutrymmet kunna bli följden. Detta skulle särskilt kunna vara till men för att genomföra mycket stora exportprojekt. Garantiramen bör i stället ha till ändamål att i stora drag ange omfattningen av den statliga garantigivningen.

Mot bakgrund av vad jag anfört är jag beredd att ansluta mig till exportkreditnämndens förslag om en höjning av totalramen för garantigivningen. Jag förordar att totalramen fastställs till 4 miljarder kr. Liksom tidigare bör Kungl. Maj:t inom den fastställda ramen efter hand ställa erforderliga belopp till exportkreditnämndens förfogande för garantigivning. Härigenom kan utvecklingen på området följas fortlöpande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

medge att staten tills vidare åtager sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 4 miljarder kr., varav 800 milj. kr. reserveras för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Margit Edström